

Zginał, żeby zwyciężyła prawda

7.9.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

8 września 1968 roku Ryszard Siwiec, w proteście przeciwko inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację, dokonał samospalenia w czasie ogólnokrajowych dożynek na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie. W rocznicę tego dramatycznego aktu zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski oddał mu hołd.

8 września 1968 roku, podczas odbywających się dożynek na ówczesnym Stadionie Dziesięciolecia, 61-letni księgowy z Przemyśla Ryszard Siwiec dokonał samospalenia w akcie sprzeciwu wobec haniebnej interwencji wojsk Układu Warszawskiego. Zmarł kilka dni później. Bezpieka na wiele lat ukryła prawdę o jego czynie.

Podczas uroczystości upamiętniających to wydarzenie, przy Stadionie Narodowym w Warszawie zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski zaapelował:

- Bądźmy wierni testamentowi, który pozostawił Ryszard Siwiec. Nie dajmy sobie odebrać wiary w Boga, wiary w człowieka i w jego dążenie do wolności i prawdy. Bądźmy dobrymi Polakami i Polkami.

Następnie oddał hołd Ryszardowi Siwcowi, składając kwiaty pod jego pomnikiem.

W wydarzeniu wzięli udział m.in. doradca Prezydenta RP Jan Józef Kasprzyk, ambasador Republiki Czeskiej w Polsce Břetislav Dančák, ambasador Słowacji w Polsce Andrea Elscheková Matisová oraz szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Lech Parell.

* * *

Ryszard Siwiec

W czasie Centralnych Uroczystości Dożynkowych na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie, 8 września 1968 r., księgowy z Przemyśla zdobył się na dramatyczny protest. W obecności przywódców Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz około 100 tys. widzów Ryszard Siwiec dokonał samospalenia. Prawda o przyczynach jego decyzji przez lata była ukrywana.

20 sierpnia 1968 r. rozpoczęła się inwazja sił zbrojnych Układu Warszawskiego na Czechosłowację. Udział Wojska Polskiego w interwencji, choć wymuszony przez sprawujący nadrzędną rolę w pakcie Związek Sowiecki, położył się cieniem na stosunkach między Polską, a jej południowym sąsiadem. Wielu naszych rodaków nie zgadzało się z decyzją o wkroczeniu do Czechosłowacji. Był wśród nich Ryszard Siwiec, były żołnierz Armii Krajowej, absolwent filozofii, księgowy z Przemyśla. Postanowił poświęcić życie, aby zmanifestować sprzeciw dla inwazji. Aby nadać swojemu protestowi jak największy rozgłos, na jego miejsce wybrał Centralne Uroczystości Dożynkowe.

8 września 1968 r., w obecności m.in. I sekretarza KC PZPR, ale także 100 tys. widzów zgromadzonych na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie, Siwiec oblał się rozpuszczalnikiem, a następnie podpalił. Płonąc, krzychał: „Protestuję, protestuję, protestuję!”, „Niech żyje wolna Polska!”, „To jest okrzyk konającego, wolnego człowieka!” oraz „Nie ratujcie mnie, zobaczcie, co mam w teczce”.

Jak się później okazało, w teczce znajdowała się biało-czerwona flaga z napisem: „Za naszą i waszą wolność. Honor i Ojczyzna” oraz ulotki dotyczące inwazji na Czechosłowację. Siwiec nie pozwalał na udzielenie sobie pomocy, odganiając ludzi próbujących go ratować. W czasie tego dramatycznego aktu na płycie stadionu nadal grała muzyka i odbywały się uroczystości. Nikt nie przerwał imprezy.

Jeszcze tego samego dnia Komenda Stołeczna MO wszczęła dochodzenie przeciwko Ryszardowi Siwcowi, zarzucając mu, że 8 września 1968 r publicznie rozpowszechniał ulotki, zawierające fałszywe wiadomości o sytuacji polityczno-społecznej w PRL. W jego mieszkaniu dokonano rewizji. Służba Bezpieczeństwa nałożyła całkowitą blokadę informacyjną na wydarzenia, do których doszło podczas uroczystości dożynkowych na Stadionie Dziesięciolecia. Ukryto prawdziwe motywy postępowania Ryszarda Siwca, a jednocześnie rozpowszechniano informacje o jego rzekomej niepoczytalności. Niestety działania te okazały się na tyle skuteczne, że bohaterski czyn księgowego z Przemysła do lat 90. pozostawał właściwie nieznany.

Ryszard Siwiec został przewieziony do Szpitala Praskiego z poparzeniami II i III stopnia, obejmującymi ponad 80 procent powierzchni ciała. Zmarł cztery dni później.

Dowiedz się więcej:

- Strona poświęcona Ryszardowi Siwcowi
- Łukasz Kamiński: *Przeciw totalnej tyranii zła. Ryszard Siwiec (1909–1968)*
- Radosław Poboży: Ryszard Siwiec – wołanie o wolność utrwalone na taśmie SB
- Debata: 55. rocznica samospalenia Ryszarda Siwca. Przebac mi złota Praho – Kulisy walki z komuną
- Film z Archiwum IPN, na którym zarejestrowano moment samospalenia Ryszarda Siwca
- Do pobrania: Dodatek Historyczny IPN poświęcony postaci Ryszarda Siwca
- Wystawa „Nie tylko Siwiec”

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/247155,Zginal-zeby-zwyciezyla-prawda.html>